

รายงานผลการถอดบทเรียนเกษตรกรต้นแบบ
ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)
อำเภอละงู จังหวัดสตูล
ข้อมูล ณ วันที่ ๑๖ เดือน พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๘

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลเกษตรกรต้นแบบ

๑. ชื่อ-สกุล นางกนกวรรณ หวังโชคผดุง

๓. ที่อยู่ปัจจุบันที่ติดต่อได้ ๔๒๗ หมู่ที่ ๕ ตำบลน้ำผุด อำเภอละงู จังหวัดสตูล

โทรศัพท์ ๐๙-๖๗๒๖-๓๙๐๒ Facebook กนกวรรณ หวังโชคผดุง Line Tik กนกวรรณ

เกิด พ.ศ. ๒๕๓๐ ปัจจุบันอายุ ๓๘ ปี

๔. สถานภาพ ☐ โสด ☒ สมรส ☐ หย่าร้าง

๕. ระดับการศึกษา มัธยมศึกษาตอนปลาย

สถาบันการศึกษา โรงเรียนทุ่งหว้าวิทยาคม อำเภอทุ่งหว้า จังหวัดสตูล

คณะ/สาขาวิชา วิทยาศาสตร์ - คณิต

๖. อาชีพปัจจุบัน

☒ ๖.๑ ประกอบอาชีพการเกษตรเพียงอย่างเดียว

☐ ๖.๒ ประกอบอาชีพการเกษตร และประกอบอาชีพอย่างอื่นนอกเหนือจากเกษตร

ระบุ.....

๗. รายได้จากการประกอบอาชีพการเกษตร...๕๖๒,๒๐๐...บาท/ปี

๘. เป็นเกษตรกรต้นแบบ ศพก. หลัก เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๖๘

ส่วนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

๑. สินค้าหลัก กาแฟโรบัสต้า

๒. แปลงเรียนรู้ มีจำนวน ๑ แปลงเรียนรู้ ประกอบด้วย

แปลงเรียนรู้การผลิตกาแฟตามมาตรฐาน GAP ตั้งอยู่ในศพก. โดยนางกนกวรรณ หวังโชคผดุง เป็นเกษตรกรต้นแบบ

๓. ฐานเรียนรู้ จำนวน ๔ ฐานเรียนรู้ ประกอบด้วย

๑. การขยายพันธุ์กาแฟ สาธิตการขยายพันธุ์กาแฟโรบัสต้าด้วยวิธีการเสียบยอด
วิทยากร นายศุภชัย หวังโชคผดุง

๒. การปลูกกาแฟตามมาตรฐาน GAP หลักการปลูกกาแฟโรบัสต้า การบำรุงดูแลรักษา การเก็บเกี่ยว และการจัดการแปลงหลังการเก็บเกี่ยวตามมาตรฐาน GAP
วิทยากร นางกนกวรรณ หวังโชคผดุง

๓. การเพิ่มประสิทธิภาพการใช้น้ำ สาธิตการติดตั้งระบบให้น้ำในแปลงปลูกกาแฟ การควบคุมด้วยระบบให้น้ำอัตโนมัติ
วิทยากร นายศุภชัย หวังโชคผดุง

๔. การแปรรูปและสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ กระบวนการแปรรูปเป็นเมล็ดกาแฟสาร เมล็ดกาแฟคั่ว
วิทยากร นางกนกวรรณ หวังโชคผดุง

๔. หลักสูตรการเรียนรู้ จำนวน ๓ หลักสูตร ประกอบด้วย

๔.๑ หลักสูตรหลัก จำนวน ๑ หลักสูตร

การผลิตกาแฟโรบัสต้าแบบครบวงจรตามมาตรฐานสินค้าเกษตร เนื้อหาวิชา ประกอบด้วย

๑. การขยายพันธุ์กาแฟโรบัสต้า
๒. การดูแลรักษาตามมาตรฐาน GAP
๓. การติดตั้งระบบให้น้ำและการใช้ตู้ควบคุมอัตโนมัติ
๔. การเก็บเกี่ยวกาแฟผลสดตามมาตรฐาน GAP
๕. การบริหารจัดการกาแฟผลสด
๖. การแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ตามมาตรฐาน อย. และ มผช. (กาแฟสาร กาแฟคั่ว)
๗. การชงกาแฟและการชิมรสชาติ
๘. การบริหารจัดการด้านการตลาด
๙. การสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ (ชาดอกกาแฟ ชาเปลือกกาแฟ)

ภาพกิจกรรมในศพก.หลักอำเภอละงู จังหวัดสตูล

๔.๒ หลักสูตรบังคับ จำนวน ๑ หลักสูตร ประกอบด้วย

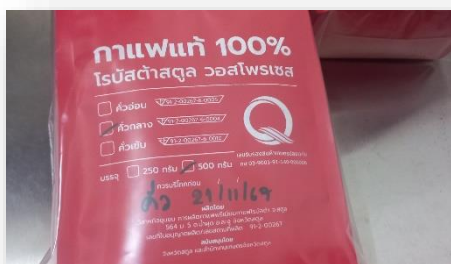
การผลิตกาแฟโรบัสต้าตามโมเดลเศรษฐกิจ BCG บนหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เนื้อหาวิชา ประกอบด้วย

๑. การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตกาแฟโรบัสต้า จากการใช้สายพันธุ์ที่หลากหลาย
๒. การผลิตปุ๋ยอินทรีย์จากวัสดุเหลือใช้ในกระบวนการแปรรูป
๓. การจัดการศัตรูพืชแบบผสมผสาน

๔.๓ หลักสูตรเสริม จำนวน ๑ หลักสูตร ประกอบด้วย

มาตรฐานการผลิตสินค้าและผลิตภัณฑ์

๔.๔ หลักสูตรที่มีความโดดเด่นของ ศพก. (ให้ระบุนาจำนวน ๑ หลักสูตร พร้อมระบุวัตถุประสงค์ เนื้อหา และรูปแบบการถ่ายทอดความรู้)

การผลิตกาแฟโรบัสต้าแบบครบวงจรตามมาตรฐานสินค้าเกษตร เนื้อหาวิชา ประกอบด้วย

๑. การขยายพันธุ์กาแฟโรบัสต้า
๒. การดูแลรักษาตามมาตรฐาน GAP
๓. การติดตั้งระบบให้น้ำและการใช้ตู้ควบคุมอัตโนมัติ
๔. การเก็บเกี่ยวกาแฟสดตามมาตรฐาน GAP
๕. การบริหารจัดการกาแฟสด
๖. การแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ตามมาตรฐาน อย. และ มพช. (กาแฟสาร กาแฟคั่ว)
๗. การชงกาแฟและการชิมรสชาติ
๘. การบริหารจัดการด้านการตลาด
๙. การสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ (ชาดอกกาแฟ ชาเปลือกกาแฟ)

รูปแบบการถ่ายทอดความรู้ มีทั้งการบรรยาย สาธิต และฝึกปฏิบัติ โดยส่วนใหญ่นางกนกวรรณ หวังโชคผดุง เป็นผู้บรรยาย สาธิตโดยนายศุภชัย หวังโชคผดุง

๕. การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการของคณะกรรมการขับเคลื่อนงานด้านการเกษตรระดับจังหวัด (การเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนฯ อย่างไรบ้าง ให้อธิบายวิธีการ และแนวทางในการเข้าร่วมจัดทำแผนอย่างละเอียด)

กาแฟโรบัสต้าเป็นสินค้าเป้าหมายของอำเภอละงู จังหวัดสตูล ในการขับเคลื่อนการพัฒนาตามแนวทาง BCG ซึ่งสำนักงานเกษตรอำเภอละงู ร่วมกับเกษตรกรต้นแบบ ศพก.อำเภอละงู และเครือข่ายผู้ผลิตกาแฟโรบัสต้า วิเคราะห์สถานการณ์การผลิตและกำหนดเป้าหมายการพัฒนากาแฟโรบัสต้าจังหวัดสตูล จัดทำรายละเอียดโครงการ “การพัฒนาธุรกิจกาแฟโรบัสต้าอำเภอละงู จังหวัดสตูล อย่างยั่งยืน” เสนอให้คณะกรรมการขับเคลื่อนงานด้านการเกษตรระดับจังหวัด (SCP) พิจารณาและร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องขับเคลื่อนการดำเนินงานให้บรรลุตามเป้าประสงค์ นอกจากนี้ เกษตรกรต้นแบบได้ร่วมกำหนดเป้าหมายการพัฒนาจังหวัดสตูลในฐานะเกษตรกรสาขาอาชีพเกษตรกรรม พร้อมเสนอโครงการ/กิจกรรมทางด้านการเกษตร ในการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดสตูล (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) ฉบับทบทวน และการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีของจังหวัดและกลุ่มจังหวัด ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๗๐

ภาพการเข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดสตูล (ฉบับทบทวนปี ๒๕๖๘)

[illegible]

ส่วนที่ ๓ ข้อมูลด้านการเกษตรและการทำงานเป็นเกษตรกรต้นแบบศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

๑. ผลสำเร็จในกิจกรรมทางการเกษตรของเกษตรกรต้นแบบที่มีการนำวิชาการ เทคโนโลยีการเกษตร มาปรับใช้ใน ศพก. จนเกิดผลสำเร็จในการทำเกษตร พร้อมเป็นแบบอย่างให้เกษตรกรในพื้นที่

๑.๑ แร้งบันดาลใจและจุดเริ่มต้น

๑) อะไรคือแรงบันดาลใจในการเริ่มต้นการปรับเปลี่ยนการทำเกษตรแบบเดิม ๆ สู่การทำเกษตรแบบใช้หลักวิชาการหรือเทคโนโลยีในกิจกรรมการเกษตรของท่าน

แรงบันดาลใจในการเพาะปลูกและแปรรูปกาแฟโรบัสต้าโดยใช้เทคโนโลยีการผลิตตามคำแนะนำของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพราะอยากให้ลูกค้าได้บริโภคกาแฟที่มีคุณภาพ “หอม คั่วสด บดใหม่ เสมอ” และเกษตรกรต้นแบบศพก. เข้ารับการพัฒนาเป็น Young Smart Farmer จากสำนักงานเกษตรจังหวัดสตูล จึงมีแนวความคิดที่จะนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาปรับใช้ในกิจกรรมของตนเองและจะเป็นต้นแบบเพื่อขยายผลไปสู่ชุมชน

๒) ปัญหาหรือความท้าทายอะไรที่ผลักดันให้เกิดการทำเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและการนำเทคโนโลยีนวัตกรรมมาใช้

- จากการสังเกตและวิเคราะห์ข้อมูลของเกษตรกร เกิดข้อค้นพบว่าค่าใช้จ่ายในส่วนของการเพาะปลูกเป็นต้นทุนหลัก และจากการเรียนรู้พบว่าปริมาณน้ำเป็นปัจจัยสำคัญต่อการบริหารจัดการสวนกาแฟ เกษตรกรจึงได้นำเทคโนโลยีระบบให้น้ำมาใช้ในแปลง เพื่อให้ได้ตรงตามความต้องการของต้นกาแฟ เพิ่มความชื้นในแปลงปลูกเนื่องจากเพาะปลูกกาแฟแบบเชิงเดี่ยวไม่มีร่มเงาจากต้นไม้ใหญ่ และลดการสูญเสียน้ำโดยไม่จำเป็น และเกษตรกรได้รับการสนับสนุนให้ต่อยอดกิจกรรมโดยใช้เทคโนโลยี IoT มาควบคุมการให้น้ำแบบอัตโนมัติ

- ต้นพันธุ์กาแฟที่ให้ปริมาณผลผลิตสูงและมีลักษณะทางกายภาพแบบเฉพาะก็เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ผลิตภัณฑ์กาแฟโรบัสต้าแตกต่างจากที่อื่น เกษตรกรต้นแบบ ศพก. อำเภอละงู จึงให้ความสำคัญกับการปรับปรุงคุณภาพ โดยการเปลี่ยนยอดเป็นกาแฟพันธุ์ดี การตัดแต่งกิ่งและการตัดพุ่มต้นกาแฟ

- ปัญหาของเกษตรกรภาคใต้ที่พบในกระบวนการแปรรูปกาแฟ คือ ฝนตกชุกและติดต่อกันทำให้ไม่สามารถตากเมล็ดกาแฟได้ จึงแก้ปัญหาด้วยการทำโรงเรือนตากเมล็ดกาแฟและได้รับการสนับสนุนเทคโนโลยีเพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต เช่น โรงตากพลังงานแสงอาทิตย์ เครื่องอบแห้งเมล็ดกาแฟโรบัสต้า

ภาพเครื่องอบแห้งเมล็ดกาแฟโรบัสต้า

๑.๒ รายละเอียดของการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีที่นำมาใช้ในแปลงเรียนรู้ ฐานเรียนรู้

๑) การทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีการเกษตรใดที่ได้นำมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตร (เช่น การลดการเกิดปัญหาเรื่องดิน น้ำ อากาศ ในพื้นที่ การลดต้นทุนการผลิต การลดการระบาดของศัตรูพืช การเพิ่มผลผลิต การเพิ่มมูลค่าผลผลิต ได้มีการนำนวัตกรรม และเทคโนโลยีมาปรับใช้อย่างไรบ้าง)

- ปัญหาปริมาณน้ำไม่พอเหมาะ ต้นทุนการผลิตสูง
 - ติดตั้งระบบการให้น้ำใช้หัวจ่ายน้ำแบบมินิสปริงเกลอร์
 - ใช้ Smart Farm Kit ควบคุมระบบให้น้ำอัตโนมัติ
- ปัญหาปริมาณผลผลิต
 - ใช้ปุ๋ยเคมีตามคำแนะนำของกรมวิชาการเกษตร ร่วมกับการใช้ปุ๋ยเคมีตามค่าวิเคราะห์ดิน และการใช้ปุ๋ยหมักเพื่อเพิ่มปริมาณธาตุอาหารให้เหมาะสมต่อการเจริญเติบโตของกาแฟ
 - เปลี่ยนยอดเป็นกาแฟพันธุ์ดี
 - ตัดแต่งกิ่งและตัดพุ่มต้นกาแฟ
- ปัญหาต้นทุนการใช้ปุ๋ย การจัดการของเสียจากกระบวนการแปรรูป
 - ผลิตปุ๋ยหมักจากวัสดุเหลือใช้ในกระบวนการแปรรูป ได้แก่ เปลือกผลเชอรี่ เปลือกกาแฟ กะลา หมักร่วมกับเห่นแดงและมูลวัวจากในท้องถิ่น
- ปัญหาสภาพแวดล้อมในแปลงปลูกไม่เหมาะสม
 - ปลูกต้นหมากเพื่อให้ร่มเงาและเพิ่มความชื้นในแปลงปลูก
 - ใช้หัวจ่ายน้ำแบบมินิสปริงเกลอร์เพิ่มความชื้น ลดอุณหภูมิในแปลงปลูก
- ปัญหาศัตรูพืช
 - ตัดแต่งกิ่งกาแฟให้ทรงพุ่มมีความโปร่ง
 - เลือกซื้อเมล็ดกาแฟตากแห้งที่ไม่มีการเข้าทำลายของแมลง
 - เลือกใช้กระบวนการแปรรูปแบบเปียก (washed process) เพื่อจัดการเมล็ดกาแฟสดที่ไม่ได้คุณภาพ ลดปริมาณแมลงศัตรูที่ติดมากับเมล็ดกาแฟ
 - ฉีดพ่นสารสกัดจากสะเดาไล่แมลงศัตรูพืช

ภาพการเปลี่ยนยอดกาแฟโรบัสต้า

ภาพต้นหมากในแปลงปลูกกาแฟเพื่อร่มเงา

๒) อธิบายขั้นตอนการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีหรือนวัตกรรมทางการเกษตรของท่าน

การใช้เทคโนโลยี IoT ควบคุมระบบการให้น้ำ : เดิมมีการติดตั้งระบบน้ำในแปลงปลูกกาแฟ โดยใช้หัวจ่ายแบบมินิสปริงเกอร์แต่ยังต้องใช้แรงงานคนเพื่อเปิด-ปิดระบบการให้น้ำ ทำให้เกิดความไม่สะดวก อีกทั้งปริมาณน้ำหรือความชื้นในแปลงอาจจะไม่ตรงกับความต้องการของพืชเนื่องจากสภาพอากาศเปลี่ยนแปลงบ่อย เกษตรกรต้นแบบได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัดสตูลในการติดตั้งระบบควบคุมการให้น้ำ หรือ “Smart Farm Kit” ซึ่งเป็นเทคโนโลยีของสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล (depa) ที่ทำงานโดยใช้เทคโนโลยี IoT และเซ็นเซอร์ตรวจวัดความชื้นในดิน เพื่อควบคุมการเปิด-ปิดปั๊มน้ำตามความต้องการของพืชแต่ละชนิดและสภาพอากาศ ส่งผลต่อประสิทธิภาพการผลิตของเกษตรกรทำให้ผลผลิตเพิ่มมากขึ้น และเป็นการใช้ทรัพยากรน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ

ภาพการใช้ Smart Farm Kit ควบคุมระบบการให้น้ำแบบอัตโนมัติ

๓) อธิบายขั้นตอนการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการ เช่น การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน การปรับเปลี่ยนพันธุ์พืชที่ทนต่อสภาพภูมิอากาศ ด้านทานต่อโรคแมลง เป็นต้น (ให้อธิบายขั้นตอน วิธีการอย่างละเอียด)

กรมวิชาการเกษตรแนะนำเกษตรกรผู้ปลูกกาแฟโรบัสต้าให้เปลี่ยนยอดกาแฟให้เป็นพันธุ์ดี โดยใช้วิธีการเสียบลิ้ม หรือเคล็ฟกราฟท์ (Cleft Graft) ซึ่งทำได้ง่าย รวดเร็ว และให้ผลสำเร็จสูง ต้นที่เปลี่ยนยอดจะให้ผลผลิตตรงตามพันธุ์ ให้ผลผลิตสูงกว่าพันธุ์เดิมและให้เมล็ดกาแฟที่มีคุณภาพ กาแฟโรบัสต้าเป็นพืชผสมข้ามต้น เกษตรกรต้นแบบจึงนำยอดกาแฟมากกว่า ๓ สายพันธุ์ เช่น พันธุ์จากบริษัทเนสท์เล่ พันธุ์เพาะเมล็ดชุมพร ๘๔-๕ พันธุ์เพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อชุมพร ๒ มาเปลี่ยนในแปลงปลูกของตนเอง วิธีทำดังนี้

๑. ตัดกิ่งต้นตอตั้งฉากที่ความยาว ๔-๖ นิ้ว จากโคนกิ่ง ใช้มีดผ่ากึ่งกลางลึกประมาณ ๑ นิ้ว
๒. เตรียมกิ่งพันธุ์ดี โดยใช้ส่วนยอดยาว ๒-๔ นิ้ว ตัดใบให้เหลือหนึ่งในสี่ส่วนของใบ
๓. เชื่อมกิ่งพันธุ์ดีให้รอยแผลเฉียงลง แผลเรียบ กลับด้านเชื่อมแบบเดียวกัน (ทรงลิ้ม)
๔. นำกิ่งพันธุ์ดีไปเสียบบนรอยแผลของต้นตอ โดยใช้มีดนำร่อง ดูให้รอยแผลแนบสนิทกัน
๕. พันเทปส่วนรอยแผลให้แน่น คลุมด้วยถุงพลาสติกและผูกให้แน่น
๖. พรางแสงด้วยการคลุมถุงดำ

๒. ผลสำเร็จและประโยชน์ที่ได้รับต่อการทำอาชีพการเกษตร: ผลลัพธ์ที่ได้รับจากการนำนวัตกรรม/เทคโนโลยีมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตรคืออะไร เช่น ต้นทุน รายได้ ผลผลิต (ใส่รายละเอียดข้อมูลเชิงตัวเลขเพิ่มเติมเพื่อการเปรียบเทียบเชิงประจักษ์ และให้ระบุสินค้าเกษตรที่ทำการผลิตใน ศพก.ของท่าน)

๒.๑ สินค้าเกษตรที่มีการดำเนินกิจกรรมใน ศพก. มีดังนี้

๑) สินค้าเกษตร ด้านพืช ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด ๓ ชนิด ประกอบด้วย

๑.๑) กล้วยโสร้ง.....พื้นที่ปลูกจำนวน.....๒-๒-๐.....(ไร่-งาน-วา)

๑.๒) ต้นพันธุ์กล้วยโสร้ง.....พื้นที่ปลูกจำนวน.....๐-๐-๕๐.....(ไร่-งาน-วา)

๒) สินค้าเกษตร ด้านประมง ที่มีการผลิตใน ศพก.ไม่มี.....

๓) สินค้าเกษตร ด้านปศุสัตว์ ที่มีการผลิตใน ศพก.ไม่มี.....

๔) สินค้าอื่น ๆ ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด ๓ ชนิด ประกอบด้วย

๔.๑) เมล็ดกล้วย.....จำนวน.....๓๐๘.....กิโลกรัม

๔.๒) กล้วยสด.....จำนวน.....๒,๖๐๐.....แก้ว

๔.๓) ขาดอกกล้วย.....จำนวน.....๕.....กิโลกรัม

๒.๒ ต้นทุนการผลิตสินค้าเกษตรใน ศพก.มีดังนี้ (ในระบุด้านทุนการผลิตสินค้าเกษตรหลัก)

๑) สินค้า เมล็ดกล้วย มีต้นทุนการผลิต ดังนี้

๑.๑) ค่าปุ๋ยเคมี.....เป็นเงิน.....๙,๒๕๐.....บาท/ปี

๑.๒) ค่าไฟฟ้าสำหรับสูบน้ำ เฉลี่ย.....เป็นเงิน.....๕๕๐.....บาท/ปี

๑.๓) ค่าไฟฟ้าสำหรับแปรรูป เฉลี่ย.....เป็นเงิน.....๑,๘๐๐.....บาท/ปี

๑.๔) ค่าจ้างแรงงาน เฉลี่ย.....เป็นเงิน.....๑๐,๘๐๐.....บาท/ปี

๑.๕) ค่าบรรจุภัณฑ์.....เป็นเงิน.....๑๕,๕๐๐.....บาท/ปี

รวมต้นทุนการผลิต.....๓๗,๗๒๐.....บาท/ปี

รายได้.....๒๘๒,๕๐๐.....บาท/ปี

๒.๓ รายได้ของเกษตรกรต้นแบบ มีดังนี้

๑) รายได้รายวัน (ได้รายวันจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกวันของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ.....กล้วยสด.....

เฉลี่ยรายได้วันละ.....๒๕๐.....บาท/วัน

๒) รายได้รายสัปดาห์ (ได้รายสัปดาห์จากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกสัปดาห์ของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ.....เมล็ดกล้วย.....

เฉลี่ยรายได้สัปดาห์ละ.....๔,๘๐๐.....บาท/สัปดาห์

๓) รายได้รายเดือน (ได้รายเดือนจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกเดือนของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ.....ไม่มี.....

เฉลี่ยรายได้เดือนละ.....-.....บาท/เดือน

๔) รายได้รายปี (ได้รายปีจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกปีของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ.....ขาดอกกล้วย.....ต้นพันธุ์กล้วยโสร้ง.....

เฉลี่ยรายได้ปีละ.....๒๒๕,๐๐๐.....บาท/ปี

๒.๔ ประโยชน์ที่ได้รับ (ประโยชน์ที่เกิดกับตนเอง เกษตรกรรายอื่น และประโยชน์ที่เกิดกับชุมชนมีอะไรบ้าง)

๑. รายได้ในครัวเรือนเพิ่มสูงขึ้น
๒. เกิดความมั่นคงในอาชีพเกษตรกรรม และความมั่นคงในครอบครัว
๓. ได้เปิดประสบการณ์และโอกาสใหม่ ๆ ในการพัฒนาตัวเองทั้งด้านวิชาการ ด้านสังคม
๔. เกิดความภาคภูมิใจในตัวเองที่ได้สร้างธุรกิจกาแฟแบบครบวงจร
๕. เป็นต้นแบบและแหล่งเรียนรู้ให้กับหน่วยงาน นักเรียน นักศึกษา นักวิจัย และเกษตรกรรายอื่น
ที่สนใจปลูกกาแฟเป็นทางเลือกเสริมรายได้ของเกษตรกร
๖. เป็นแหล่งผลิตต้นพันธุ์กาแฟโรบัสต้าสตูลที่มีคุณภาพ
๗. เป็นส่วนหนึ่งของเครือข่ายกาแฟสตูลที่ร่วมแบ่งปันองค์ความรู้ และพัฒนาตนเอง เพื่อให้
เครือข่ายมีการพัฒนาจนเกิดความยั่งยืน
๘. เป็นส่วนหนึ่งที่ได้ยกระดับมาตรฐานการผลิตกาแฟโรบัสต้าสตูล
๙. ได้สร้างงานและกระจายรายได้ให้กับคนในชุมชน จากการเข้ามาศึกษาดูงาน
๑๐. สร้างชื่อเสียงให้กับท้องถิ่น

๓. ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์:

๓.๑ เทคโนโลยี/นวัตกรรมที่นำมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตรของท่านมีการช่วยรักษาสิ่งแวดล้อมหรืออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่แปลงเกษตรของท่านและชุมชนอย่างไร

การนำเทคโนโลยีระบบการให้น้ำพร้อมกับการใช้ชุดควบคุมระบบให้น้ำแบบอัตโนมัติในแปลงเพาะปลูกกาแฟ เป็นการช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและเป็นการใช้ทรัพยากรน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากต้นกาแฟเป็นพืชที่ต้องการน้ำมากและปริมาณการใช้น้ำในแต่ละช่วงการเจริญเติบโตจะแตกต่างกัน การจัดการน้ำให้แก่ต้นกาแฟอย่างเหมาะสมตามช่วงของการเจริญเติบโตจึงเป็นสิ่งสำคัญ ก่อนติดตั้งระบบให้น้ำเกษตรกรต้นแบบร่วมกับเจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรจังหวัดสตูล คำนวณความต้องการน้ำของต้นกาแฟในพื้นที่จังหวัดสตูล ซึ่งต้นกาแฟขนาดเล็กมีความต้องการน้ำต้นละ ๓๗ ลิตรต่อวัน และปริมาณน้ำที่ต้องการใช้จะเพิ่มขึ้นตามขนาดของทรงพุ่ม โดยปัจจุบันอยู่ที่ ๑๒๐ ลิตรต่อต้นต่อวัน จากนั้นจึงเลือกอุปกรณ์ตามปริมาณน้ำที่ต้องใช้ วางผัง ติดตั้งระบบให้น้ำ และกำหนดระบบให้ควบคุมการเปิด-ปิดระบบให้น้ำวันละ ๒ ครั้ง ครั้งละ ๒๐-๒๕ นาที ตามสภาพอากาศในแต่ละวัน ซึ่งการปฏิบัติดังกล่าวทำให้ต้นกาแฟได้รับน้ำเพียงพอตามความต้องการ และได้รับน้ำอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งส่งผลต่อการออกดอกที่ไม่กระจุกกระจาย ผลผลิตจึงสูงพร้อมกัน ไม่ต้องเก็บเกี่ยวหลายครั้ง ช่วยลดค่าใช้จ่ายด้านแรงงาน เก็บเกี่ยว ลดการใช้แรงงานในการเปิด-ปิดระบบน้ำ ลดการใช้น้ำเกินความจำเป็น และการใช้ระบบการควบคุมแบบอัตโนมัติช่วยลดการใช้พลังงานในการสูบน้ำอีกด้วย

๓.๒ ประโยชน์ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ (ที่เกิดจากการทำกิจกรรมทางการเกษตร ใน ศพก.)

๑. การผลิตปุ๋ยอินทรีย์จากการนำวัสดุเหลือใช้ในกระบวนการแปรรูป เช่น เปลือกผลเชอรี่ เปลือกกาแฟ กะลา กาแฟแปด เป็นการใช้อย่างมีประสิทธิภาพจากขยะอินทรีย์ ลดปริมาณขยะที่จะต้องกำจัด

๒. การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ เป็นการปรับโครงสร้างของดินให้มีความร่วนซุย ทำให้รากพืชสามารถดูดซับธาตุอาหารจากปุ๋ยเคมีได้ดีขึ้น และช่วยส่งเสริมการเจริญเติบโตของจุลินทรีย์ในดินที่สำคัญต่อระบบนิเวศ

๓. การเปลี่ยนยอดกาแฟเป็นพันธุ์ดี เป็นการสร้างความหลากหลายทางชีวภาพในแปลงเพาะปลูก

๔. การติดตั้งระบบให้น้ำและการใช้ชุดควบคุมระบบให้น้ำแบบอัตโนมัติ ลดการสูญเสียทรัพยากรน้ำ และลดการใช้พลังงานเกี่ยวกับการให้น้ำ

๕. ในกระบวนการแปรรูปเมล็ดกาแฟ จะเลือกใช้กรรมวิธีแบบ Dry Process และ Honey Process ซึ่งใช้น้ำน้อยกว่ากรรมวิธีแบบ Washed Process

๔. ผลสำเร็จการทำงานให้ชุมชนในฐานะ ศพก. ที่เป็นเชิงประจักษ์

๔.๑ ผลสำเร็จการปฏิบัติงานในฐานะ ศพก. เป็นที่ประจักษ์

๔.๑.๑ มีความรู้เกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของพื้นที่

เกษตรกรต้นแบบอาศัยและทำการเกษตรในพื้นที่ของตำบลน้ำผุด อำเภอละงู จังหวัดสตูล จึงสามารถให้ข้อมูลด้านการเพาะปลูกพืชในพื้นที่เป็นอย่างดี มีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลน้ำผุด ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ร่วมให้ข้อมูลกับสำนักงานเกษตรอำเภอละงูและสำนักงานเกษตรจังหวัดสตูลในฐานะประธานศพก. อำเภอละงู และผู้แทนวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ของน้ำผุด และมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดสตูลและแผนปฏิบัติราชการประจำปี (ด้านการเกษตร)

ภาพการให้ข้อมูลพื้นฐานด้านการผลิตพืชในพื้นที่ตำบลน้ำผุดแก่สำนักงานเกษตรจังหวัดสตูล

๔.๑.๒ การให้บริการในการเป็นจุดอบรม ศึกษาดูงาน และเป็นวิทยากรในการถ่ายทอดความรู้

เกษตรกรต้นแบบ ศพก. เป็นวิทยากรในการฝึกอบรมหลักสูตร “การผลิตกาแฟแบบครบวงจร” ตั้งแต่การวางแผนการเพาะปลูก การดูแลรักษา การแปรรูป การชง การชิม การคัดเกรด การบริหารจัดการด้านการตลาด การจัดการวัสดุเหลือใช้ในกระบวนการผลิต โดยนำประสบการณ์จากการปฏิบัติงานในแปลง รวมไปถึงการฝึกอบรมจากหน่วยงาน การศึกษาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเองผ่านสื่อออนไลน์ ถ่ายทอดสู่เกษตรกร นักเรียน นักศึกษา ผู้ประกอบการ และร่วมกับหน่วยงานในทดสอบ วิจัย ด้านการผลิตและแปรรูปกาแฟโรบัสต้า ซึ่งใช้แปลงต้นแบบในพื้นที่ของ ศพก. เป็นแหล่งเรียนรู้ และเป็นวิทยากรนอกสถานที่ด้วย

ภาพร่วมกับหน่วยงานในการทดลองใช้
เครื่องอบแห้งเมล็ดกาแฟโรบัสต้า

ภาพการศึกษาดูงานด้านการบริหารจัดการพลังงานแบบครบวงจร
ร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลน้ำผุด

๔.๑.๓ การให้บริการด้านการแก้ไข้ปัญหา เป็นที่ปรึกษาในการแก้ไข้ปัญหาของเกษตรกรในพื้นที่ รวมถึงการรับเรื่องร้องเรียนในพื้นที่

เกษตรกรต้นแบบมีความเข้าใจในระเบียบและข้อกำหนดของหน่วยงานต่าง ๆ จึงสามารถเป็นที่ปรึกษาในการแก้ไข้ปัญหาของเกษตรกรในพื้นที่ได้ ในกรณีที่ไม่สามารถแก้ไข้ปัญหาให้แก่เกษตรกรได้ด้วยตนเอง ก็ประสานงานกับส่วนที่เกี่ยวข้อง ทั้งผู้นำชุมชน ส่วนท้องถิ่น หน่วยงานระดับอำเภอ และระดับจังหวัด

๔.๑.๔ การให้บริการด้านข้อมูลข่าวสาร และด้านวิชาการเกษตร

เกษตรกรต้นแบบเป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตร และวิชาการด้านการเกษตรให้แก่เกษตรกรเครือข่าย เกษตรกรในชุมชน และผู้ที่เข้ามาใช้บริการ ศพก. ผลงานเชิงประจักษ์ที่เกิดขึ้นในปี ๒๕๖๘ ที่เกษตรกรต้นแบบ ศพก. อำเภอละงู ได้รับรางวัลเกษตรกรดีเด่นสาขาการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืช (กาแฟ) ระดับภาคใต้ตอนล่าง ทำให้เกิดความมั่นใจในการบริการข้อมูลด้านวิชาการเกษตรให้แก่ผู้อื่น

ภาพการเข้ารับเกียรติบัตรรางวัลชนะเลิศเกษตรกรดีเด่น
สาขาการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืช (กาแฟ) ระดับภาคใต้ตอนล่าง

๔.๑.๕ การขยายผลองค์ความรู้สู่การปฏิบัติของเกษตรกร (มีช่องทางในการขยายผลอย่างไร เกษตรกรในชุมชน หรือเกษตรกรที่นำองค์ความรู้ไปปฏิบัติได้อย่างไร และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรที่นำองค์ความรู้ไปปฏิบัติอย่างไร)

ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภอละงู มีองค์ความรู้ด้านการเพาะปลูกและการแปรรูปกาแฟโรบัสต้า เป็นองค์ความรู้หลัก เกษตรกรที่นำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปปฏิบัติส่วนใหญ่จะเข้ามาเรียนรู้ใน ศพก. ทำให้เห็นตัวอย่างจริง (การเพาะปลูกและการดูแลรักษาต้นกาแฟ) เกษตรกรต้นแบบติดตามการนำความรู้ไปใช้ผ่านไลน์กลุ่ม เมื่อเกษตรกรประสบปัญหา ก็จะปรึกษาผ่านช่องทางออนไลน์ หรืออาจเดินทางมาเรียนรู้เพิ่มเติมยังศพก. เพื่อให้สามารถแก้ไข้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๔.๑.๖ การมีส่วนร่วมในการพัฒนางานส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ร่วมกับชุมชน หรือหน่วยงานในพื้นที่
ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภอละงู เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการผลิต
กาแฟโรบัสต้าให้กับเกษตรกรและผู้สนใจในการเพาะปลูกกาแฟ เกษตรกรต้นแบบมีความเชี่ยวชาญทั้งด้านการ
ผลิตและการแปรรูปสามารถถ่ายทอดให้แก่กลุ่มเป้าหมายได้ทุกระดับ เป็นส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนงานส่งเสริม
การเกษตรในระดับพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำผุด สำนักงานเกษตรอำเภอละงู และสำนักงานเกษตร
จังหวัดสตูล รวมทั้งหน่วยงานอื่น ๆ ภายใต้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

๔.๑.๗ บทบาทในการเป็นประธานคณะกรรมการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร
(ศพก.) อย่างไรบ้าง

๑. ร่วมกำหนดแผนปฏิบัติการบูรณาการการขับเคลื่อนการดำเนินงาน ศพก. อำเภอละงู
๒. ปรับปรุงบริเวณ ศพก. ให้มีความพร้อม รองรับการเข้ามาเรียนรู้
๓. จัดทำแปลงต้นแบบ ศพก. ให้สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ได้
๔. สนับสนุนการดำเนินงานของส่วนท้องถิ่น หน่วยงานต่าง ๆ
๕. ร่วมขับเคลื่อนงานส่งเสริมการเกษตรกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
๖. สร้างเครือข่ายและความร่วมมือระหว่างเกษตรกร ชุมชน

๔.๒ ความภาคภูมิใจในการเป็น ศพก.

๔.๒.๑ ความภาคภูมิใจในการดำเนินงานเป็น ศพก. ในการร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาด้านเกษตรในชุมชน
เกษตรกรต้นแบบมีความภาคภูมิใจที่ได้พัฒนากิจกรรมเพื่อการยังชีพของครอบครัวตนเองให้เป็น
แหล่งเรียนรู้ สร้างอาชีพ สร้างรายได้ให้แก่ครัวเรือนเกษตรกรอื่น ๆ

๔.๒.๒ ความเป็นผู้นำและความเป็นจิตอาสา

- ๑) ความเป็นผู้นำชุมชนในรูปแบบทางการและไม่เป็นทางการ
 - เป็นประธาน ศพก. อำเภอละงู
 - เป็นประธาน Young Smart Farmer อำเภอละงู
 - เป็นกรรมการในคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนอำเภอละงู
 - เป็นกรรมการในคณะกรรมการตลาดเกษตรกรจังหวัดสตูล
- ๒) การเสียสละต่อประโยชน์ส่วนรวม
 - เกษตรกรต้นแบบมีส่วนร่วมและให้การสนับสนุนในกิจกรรมของชุมชนหรือตำบลอย่าง
สม่ำเสมอ มีการออกร้าน จัดเลี้ยงโรงทานโดยไม่รับเงิน
 - เกษตรกรต้นแบบมีส่วนร่วมกับกิจกรรมจิตอาสาของหมู่บ้าน
 - เกษตรกรต้นแบบเป็นวิทยากรบรรยายความรู้ให้แก่นักเรียนในโรงเรียนภายในอำเภอโดยไม่คิด
ค่าใช้จ่าย

๕. ข้อคิดประจำตัวในการทำงาน

“ปัญหาไม่วิให้แก้ ไม่ได้มีไว้ให้หนี” เป็นข้อคิดประจำตัวในการทำงานของเกษตรกรต้นแบบ ศพก. โดยได้อธิบายรายละเอียด ดังนี้ ในการใช้ชีวิตหรือทำกิจกรรมต่าง ๆ อย่างไรแล้วจะต้องเจอกับปัญหา การเผชิญหน้ากับปัญหาและหาทางแก้ไขด้วยสติปัญญาเป็นสิ่งที่เราควรทำ เพื่อให้สามารถก้าวข้ามอุปสรรคและเติบโตต่อไปได้ การหลีกเลี่ยงกับปัญหาไม่ได้ทำให้ปัญหาหายไป แต่จะกลับทำให้ปัญหาสะสมและอาจจะยิ่งบานปลายใหญ่โต

ตัวอย่างการแก้ไขปัญหของเกษตรกรต้นแบบ : เมื่อพบการเข้าทำลายของมอดเจาะผลกาแฟในแปลงเพาะปลูกเพิ่มมากขึ้น โดยที่เกษตรกรต้นแบบเองจะไม่ใช้สารเคมีในการป้องกันกำจัด เพราะเกรงว่าจะส่งผลต่อกลิ้นและรสชาติของเมล็ดกาแฟที่จะผิตเพี้ยนไป จึงหาแนวทางป้องกันโดยเริ่มจากทบทวนสาเหตุของปัญหา และพบว่ามอดน่าจะเข้ามาในแปลงจากผลกาแฟสดที่รับซื้อจากเกษตรกร เนื่องจากเกษตรกรบางรายไม่มีการจัดการหลังการเก็บเกี่ยวที่ดี ดังนั้น จึงเลือกไม่รับซื้อผลผลิตจากเกษตรกรที่ไม่มีการจัดการสวนที่ดี หรือเกษตรกรที่ไม่มีความเข้าใจในการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว แต่หากมีความจำเป็นต้องรับซื้อก็จะนำผลกาแฟสดเหล่านั้นผ่านกรรมวิธีแบบเปียก (Washed Process) ลดปริมาณมอดหรือไข่ของมอดที่อาจติดอยู่กับผลกาแฟ การสีสดและการหมักในน้ำนาน ๒ คืน จะช่วยให้เมือกที่หุ้มเมล็ดกาแฟสลายตัว ซึ่งอาจช่วยลดแหล่งอาหารของมอดได้ นอกจากนั้นเกษตรกรต้นแบบยังให้ความสำคัญกับการจัดการแปลงปลูกกาแฟ โดยตัดแต่งกิ่งให้ทรงพุ่มโปร่ง สำรวจปริมาณและความเสียหายจากการเข้าทำลายของมอดเจาะผลกาแฟอย่างสม่ำเสมอ หากพบการเข้าทำลายจะเด็ดเอาผลกาแฟนั้นออกไปทำลายโดยใส่ลงในถังหมักปุ๋ย และเกษตรกรจะจัดการกับกองวัสดุเหลือใช้จากกระบวนการแปรรูปเพื่อลดแหล่งสะสมของไข่หรือตัวอ่อนที่ติดมากับผลกาแฟและตกค้างอยู่ในกองเศษซากเปลือกและเมล็ด

ภาพการจัดการระบบการผลิตและการแปรรูปเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของมอดเจาะผลกาแฟ

ส่วนที่ ๔ ผู้ร่วมดำเนินการถอดบทเรียน

๑. ดำเนินงานถอดบทเรียน โดย (ระบุผู้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานถอดบทเรียน)

๑.๑ นางสาวศรัณยา สว่างภพ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการพิเศษ ผู้รับผิดชอบงาน ศพก.

๑.๒ นายปิยทัศน์ ทองปาน นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ เกษตรตำบลน้ำผุด

๑.๓ นางกนกวรรณ หวังโชคผดุง เกษตรกรต้นแบบ ศพก.อำเภอละงู

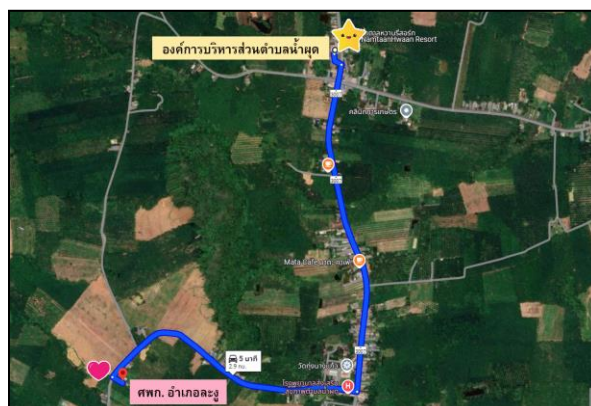
ภาพทีมงานถอดบทเรียน

๒. กระบวนการถอดบทเรียน/เครื่องมือที่ใช้

๑. จัดเตรียมทีมงานถอดบทเรียน มอบหมายหน้าที่ตามความเหมาะสม
๒. ทำความเข้าใจในแต่ละหัวข้อ/ประเด็นถอดบทเรียนที่กรมส่งเสริมการเกษตรกำหนด
๓. จัดเตรียมอุปกรณ์ ได้แก่ กระดาษฟาง ปากกา อุปกรณ์ แบบสอบถาม และนัดหมายเกษตรกร
๔. สอบถามเกษตรกรต้นแบบตามหัวข้อ โดยร่วมกันทบทวนสิ่งที่เกิดขึ้น ปัจจัยความสำเร็จ ปัญหา อุปสรรค และสิ่งที่ได้เรียนรู้ การใช้เทคนิค “5 whys” ช่วยทำให้ทีมงานถอดบทเรียนเข้าใจในสิ่งที่เกิดได้มากขึ้น
๕. สรุปบทเรียน และส่งคืนข้อมูลให้แก่เกษตรกรต้นแบบ
๖. จัดทำรายงานผลการถอดบทเรียน และจัดส่งให้สำนักงานเกษตรจังหวัดสตูล
๗. เผยแพร่บทเรียนผ่านเว็บไซต์สำนักงานเกษตรอำเภอละงู และเป็นเอกสารประจำ ศพก.

๓. ปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการดำเนินการถอดบทเรียน

ปัญหาอุปสรรคที่พบในการจัดเวทีเพื่อถอดบทเรียนการดำเนินงานของเกษตรกรต้นแบบ และการให้บริการของศพก. คือ เจ้าหน้าที่ทีมงานถอดบทเรียน ไม่สามารถปฏิบัติงานได้ในวันที่กำหนดเนื่องจากได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติงานอื่น และไม่มีเจ้าหน้าที่แทน จึงต้องดำเนินการถอดบทเรียนเพียงสองราย

ภาพแสดงที่ตั้งศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภอละงู